

Білоцерківський національний аграрний університет

Соціально-гуманітарний факультет

Круглий стіл до Міжнародного дня прав людини
«Права людини в умовах війни: міжнародні стандарти та
національний вимір»

В межах роботи гуртка «Актуальні проблеми міжнародного права»

(електронне видання)
10 грудня 2025 рік

м. Біла Церква

«ПРАВА ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІР»: матеріали круглого столу присвячені до Міжнародного дня прав людини – м. Біла Церква: БНАУ, 2025. 71 с.

Матеріали електронного видання містять питання, що стосуються обговорення широкого кола актуальних проблем щодо забезпечення та захисту прав людини в умовах воєнного стану, а також аналізу відповідності національної правової системи міжнародним стандартам у сфері прав людини.

Збірник підготовлено за авторською редакцією доповідей учасників круглого столу без літературного редагування. Відповідальність за зміст поданих матеріалів та точність наведених даних несуть автори.

закріплювати права на законодавчому рівні, а й забезпечувати їх реальну реалізацію у повсякденному житті. Подальший розвиток сімейного права має бути спрямований на посилення гарантій правового захисту дітей, удосконалення діяльності органів опіки та створення ефективних механізмів взаємодії між державою, сім'єю та суспільством.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Сімейний кодекс України : Закон України від 10 січня 2002 р. № 2947-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21–22. – Ст. 135.
3. Конвенція про права дитини : міжнародний документ від 20 листопада 1989 р. – Нью-Йорк : ООН, 1989.
4. Бобровник С. В. Сімейне право України : навч. посіб. – Київ : Юрінком Інтер, 2014. – 320 с.
5. Дзера О. В., Кузнецова Н. С. Сімейне право : підручник. – Київ : Юрінком Інтер, 2015. – 456 с.

УДК 349.414

РОЗВИТОК ЗЕМЕЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УМОВАХ ВІЙНИ

Настіна О. І., к.ю.н., доцент
кафедри цивільно-правових дисциплін
Соціально – гуманітарний факультет
Білоцерківський національний аграрний університет

Ринок земель має важливе значення для забезпечення економічної стійкості. В умовах повномасштабної війни він набуває особливого значення, оскільки сприяє ефективному використанню ресурсів держави та залученню інвестицій у різні сектори економіки у післявоєнний час.

Ключові слова: ринок землі, правовий режим воєнного стану, земельні ділянки

Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану”,

ухвалений 24 березня 2022 року [1] встановив спеціальне регулювання земельних відносин на період воєнного стану. У ситуації воєнного стану продовольча безпека країни стала надзвичайно важливою, що вимагало максимально ефективного та термінового використання всіх доступних сільськогосподарських угідь у 2022 році для проведення посівної кампанії та забезпечення інтенсивного сільськогосподарського виробництва. Тому Законом № 2145-ІХ були вдосконалені окремі аспекти, пов'язані зі спрощенням процесу набуття прав на користування земельними ділянками сільськогосподарського призначення в умовах воєнного стану, з метою їх раціонального використання у 2022 році для ведення товарного сільськогосподарського виробництва та забезпечення продовольчої безпеки України. Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану”, ухвалений 12 травня 2022 року [2], має на меті спростити процес оренди земельних ділянок державної та комунальної власності. Це, насамперед, стосується розміщення виробничих потужностей підприємств, які були переміщені (евакуйовані) з зон бойових дій, об'єктів критичної інфраструктури, а також створення місць для тимчасового перебування внутрішньо переміщених осіб. Так, 19 жовтня 2022 року був ухвалений Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення системи оформлення прав оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення та удосконалення законодавства щодо охорони земель” [2].

Цей закон, зокрема, передбачає перехід від тимчасового порядку передачі в користування (оренду) сільськогосподарських земель, запровадженого в умовах воєнного стану, коли не працювали Державний земельний кадастр і Державний реєстр речових прав, а електронні земельні аукціони не проводилися, до довоєнного прозорого механізму такої передачі. Цим Законом, зокрема, було відновлено проведення земельних торгів для передачі у користування земельних ділянок

сільськогосподарського призначення, що знаходяться у державній та комунальній власності, а також реєстрацію прав оренди таких ділянок у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно. Ця діяльність була призупинена через війну та зупинку роботи Державного земельного кадастру. Крім того, в умовах воєнного стану дозволено безкоштовну приватизацію земельних ділянок, на яких розташовані будівлі та споруди, що належать приватним особам, а також земельних ділянок, які були передані громадянам у користування до набрання чинності Земельним кодексом України.

В Україні заборони на продаж та обмін землею під час воєнного стану регулюються законом “Про правовий режим воєнного стану” [3]. Особливості цієї теми можуть бути регульовані окремими статтями цього закону, а також іншими нормативно-правовими актами, що встановлюють деталі реалізації таких заборон.

В Україні контроль за землями може бути встановлений відповідно до Закону України “Про забезпечення прав і свобод громадян та прав суб'єктів господарської діяльності при визначенні земельних дій” [4]. Цей закон регулює права та обов'язки у сфері землеволодіння та землекористування.

Воєнний стан дійсно може впливати на умови оренди земель. В Україні це регулюється Законом України "Про воєнний стан", а саме стаття 14 цього закону. Вона передбачає можливі зміни умов оренди земель у разі воєнного стану. Захист прав власників земель в умовах воєнного стану в Україні регулюється низкою законів та нормативно-правових актів.

Одним із основних законів, що гарантує захист прав землевласників, є Закон України “Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України” основні положення:

Стаття 4: Встановлює, що права власності на майно, включаючи земельні ділянки, які знаходяться на тимчасово окупованій території, захищаються відповідно до законодавства України.

Стаття 9: Права та обов'язки власників земельних ділянок залишаються незмінними, навіть якщо земля тимчасово окупована або перебуває в зоні бойових дій. Так, з 24 лютого 2022 завершено майже 1 тис. земельних аукціонів, які принесли більше 228 млн. гривень. Невеликих змін зазнали і ціни на землю. Станом на кінець жовтня середня вартість гектару землі становила майже 38 тис. гривень за гектар, що на 2 тисячі більше, ніж за аналогічний період минулого року. Найвищі ціни на земельні ділянки фіксували у Івано-Франківській (91,7 тис. грн. за га), Київській (77,9 тис. грн) та Львівській (70,4 тис. грн) областях [5]. Переважна більшість земель, придбаних юридичними особами за перші два місяці 2024 року, – це колишні підмораторні землі, а 40% від сукупної площі ділянок, проданих з початку року, розташовані у Полтавській області.

Для подолання труднощів війни в Україні і забезпечення сталого розвитку земельного ринку після закінчення війни необхідно реалізувати ряд заходів, спрямованих на зміцнення прав власності, підвищення прозорості процесів та підтримку різних учасників ринку. Зміцнення захисту прав власності на землю є ключовим елементом для зменшення ризиків і залучення інвесторів. Правова база має бути вдосконалена для чіткого регулювання процедур купівлі-продажу, оренди та відчуження земельних ділянок і важливими заходами є підвищення обізнаності власників землі, забезпечення доступу до правової допомоги та створення механізмів судового захисту прав власників землі, прозорість і доступність інформації, а також впровадження електронної системи декларування та ведення земельних кадастрових записів може суттєво підвищити прозорість процесів земельного обігу.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану: Закон України від 07.01.2018 р. № 2145. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-20#Text> (дата звернення: 10.04.2025).

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану: Закон України від 12.05.2022 р. № 2247. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2247-20#Text> (дата звернення: 10.04.2025).

3. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 10.04.2025).

4. Про забезпечення прав і свобод громадян та прав суб'єктів господарської діяльності при визначенні земельних дій: Закон України від 15.04.2014 р. №1207-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text> (дата звернення: 10.04.2025).

5. Як працює ринок землі під час війни? URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/215874_yak-pratsyu-rinok-zeml-pd-chas-vyni (дата звернення: 10.04.2025).

УДК: 342.7

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Звонарьов О. Ю., к.ю.н., доцент
кафедри публічно-правових дисциплін
Соціально – гуманітарний факультет
Білоцерківський національний аграрний університет

Воєнний стан як особливий правовий режим запроваджується з метою забезпечення національної безпеки, суверенітету та територіальної цілісності держави в умовах збройної агресії або безпосередньої загрози такої агресії. Водночас його введення неминуче пов'язане з тимчасовим обмеженням окремих прав і свобод людини і громадянина. Саме тому питання правомірності, меж і механізмів реалізації